

Светислав Божић

У ЧЕТВОРОПРЕГУ ЈЕДНОГ ЈУНСКОГ ПОНЕДЕЉКА

МИРИСИ

За оне који имају разуђено чуло мириса свет изгледа веома полифонично-вишеслојно и више амбијентално. Довољно је окренути главу из једног положаја у други, поћи за ветром или неким благим струјањем, и очас ћемо се наћи на неком другом месту од оног у коме смо тренутно и које нам се не допада превише.

Карактеристични мириси наших аутобуских станица, притиснути задахом урбане трулежи, овоземаљских мука, ускуслих набоја телеса претоварених глађу или неком неуредном храном, бригама за које нема решења, путовањима која тек треба да се наставе, а не воде никуда и нису радост креативних доколичара, зоне су у којима царује неутешна трошност и пролазност затечених или тешко стечених добара. Ту живот не мирише исцелително, јер су отруле жетве minulих времена оставиле готово бесциљно-болне трагове.

Задах надлештава остаје у зонама раних година двадесетог века као и оних поратних, обременен тежачким знојем, али и лупештвом ленствујућих абонената који обигравају око

шалтера потражујући брзи лек или решење за свој случај. Ту живот не мирише, већ трули опкорачен бесмислом ничим изазване а загарантоване пролазности.

Бежимо из царства лоших мириса, из непроветрене и мемљиве опојности бескорисног седења по састанцима, седницама, управним одборима, замандаљеним кафанама и њиховим модернијим потомцима – кафићима. Бежимо из тамница друштвених система који без ареста лишавају појединца слободе. Тамо где се потврдама и признаницама решавају наплате и потраживања, царство је мука остварено. Бежимо из револуција јер не миришу, но смрадом закопчавају будућност. Бежимо из старих решења јер је њихов задах устајао и не мирише. Бежимо од рутине и њених непрегледних сродника јер устајалошћу обмањују неуке или инертне. Бежимо од свих појава које преагресивно утичу а на које се не може утицати. Бежимо од порока који намећу себе и своје решење не допустивши мирису живота да спасе заробљеног у злохуде канце ођавољене навике.

Удишимо мирисе вода, биља, шума. Довољно је само мало подићи главу и попут загонетно доброћудне звери начуљити ноздрве.

(ПОД)СЕЋАЊА

Николај Берђајев својој краткој студији „Ново средњовековље *” – у страшном удару силовитих мисли које непримереном силом претоварише танушну књижицу рече : „Демократија је – слободољубива, но то слободољубље не ниче из уважења човечјег духа и човечје индивидуалности, то је слободољубље равнодушних према истини”.

И даље, још креативније Берђајев распевава своју тему: „Народна власт је беспредметна, она није управљена ни на какав објект. Демократија остаје равнодушна према добру и злу. Она

је толерантна, јер је индиферентна, јер је изгубила веру у истину, и нема снаге да изабере истину. Демократија је скептична, она се јавља у скептичном веку, веку безверја, кад су народи изгубили сталне критеријуме истине, и кад су немоћни, да исповедају макар било какву апсолутну истину. Демократија је крајњи релативизам, порицање свега апсолутног. Демократија не зна истине и због тога она препушта већини гласова да реши, шта је истина. Признање власти множине, метанисање свеопштем праву гласа, могуће је тек при неверовању у истину и незнању истине. Онај, који верује у истину и који зна истину, не предаје је на растрзавање квантитативној већини.”

Ма како било схваћено – ово што расипа Берђајев по мноштву звучи као добра оркестрација иначе општег места. Као јело које нам је познато али особено намирисано непоткупљивим искуством делује као ново. Као тема Чајковског са којом у „Пољупцу виле” кокетира Стравински, враћајући нас у наручје епохе и стила, крика једне непоновљиве судбине која тек раздвојена од себе, певајући фрагментима свога домаћаја – говори о свеобухватности дејствовања оних истоврсних дамара које је само илузорни привид конвенције разграничио.

КОНСТАНТИНОПОЉ

Чудесна обала света. Родна и готово првородна, осенчена морјем и мраморјем, постојбинама претходних и исходишних искустава, загонетни аквадут оних који су знали са водама а то значи и са људским животима.

Запоседнута благост која благо мрда раменима склона да стресе са себе наметнуту стварност и да је попут крхке статике на којој почивају кулисе једног позоришног комада замени другим.

* Н. Берђајев, *Ново Средњовековље*, Хипнос, Београд, 1990.

Константинопољ звучи пуним регистрима своје моћи, својим инструментаријумом који је од искони разигран и рекло би се дириговано програмиран. Онима који се Константинопољом данас диче и онима који ће то чинити сутра, на располагању је опомена да се не залећу у власништво над њиме. Све је за времена, а време људско је мало. Свака морска кап око Константинопоља старија је од најдубљег искуства оних који су пленидбом, топузом или банкарским обманама запосели обожене обале. Верујмо да се можемо наћи на месту дивног коначишта а под заставом миомирисне Царице нетрулежности. Надахнуто опоменути јецајем усамљенога Соколовића који неутешно каденцира када оријентално загладан у истину говори следеће речи: „Путеви спаса су пресечени. У брдима хвата се мрак”.

ВЕЧЕРЊЕ

У 17 часова (свакога дана) огласе се звона храмова, меко се разливајући по урбаним градским зонама, не реметећи вреву захукталих привида уздигнутих до самих врхова егзистенције заробљеног човековог срца и ума. Меки звон, нежно уснопљен у тиху призивност, као из заседа мами нудећи осаму и разборитост.

Заодене нам чуло слуха пробив се иза банке, надлештва, стамбене зграде, па озарено блесне пред добро видећим очима које траже архитектонско одмориште лишено јавашлука и немаштине, али и неартикулисаног продора у ново.

Ненаметнута доза тако интониране урбанистичке сакралности уз звук звона, у смирај дана, у повечерје, убризгава у акустички предео особену светлост која, златошћу краткотрајног заласка – милује вечност.

Оно што понекад не могу да досегну концерти, књижевне вечери, ликовне изложбе, салони архитектуре, грађевинарства, аутобомилизма,

могу звона у смирај дана, када се њиховим појем огласе далеки векови, уснули великани, пространства, лица и предели, панорама историје која се меко разлива вребајући саговорнике.

Ти предвечерњи шапата не допуштају да живот буде механичка направа која се попут обездушеног Пинокија понавља без видљива и дејствена значења и зрачења.

Можда нам звона помажу да разумемо садржај Повеље која нам је додељења при рођењу и коју ћемо предати када будемо, очишћени од греха, одлазили у свет лишен стида, бола и гнева.